

nia rozeznąć było trudno. Cokolwiek bądź, choćby się niekiedy i z prawdą minęli, usprawiedliwili działanie swoje dobrą intencją; tak więc mniemać należy, iż nie rzecz iakoby prawdziwą była obwieszczali, ale w chwalebnych przykładach wzbudzać chcieli ku cnotcie czytających, ci zaś z tego co im nie dawano za rzecz zdarzoną, udziałali iakby była w istocie.

Dotąd jest sprzeczka, czyli Telemaka w liczbie poematów, czyli romansow włożyć, zdaie się iednak, iż zbliżając się ku tym obudwom pisania sposobom właściwie do żadnego nie należy, więcęcy zachowuie w sobie żywości w wyrazach i składach, niż ie prosta powieść mieć może; nie dochodzi iednak tego wytworu i osnowy, które poematom zwłaszcza heroicznym są przyzwoite. Niech nakoniec będzie rythmem, lub powieścią; dzieło te z wynalazku, układu, wyrazow, i użyteczności między pierwszemi kłaść należy. Cyropedyą Xenofonta chcą niektorzy równać z Telemakiem, cel obydwóch prawda, iż jest iednaki, ale Cyropedya bardziey zmierza ku powieści historyczney, a zaś żywości i wyrazow i wyobrażenia potrzebney właściwey rymotworstwa nie ma w sobie.

Do romansow obyczajnych sprawiedliwie należą, francuzki Idziego Blasa, Dziekan z Keleryny, i inne w małej nader liczbie. — Angielczycy w tym rodzaju pisma pierwszeństwo dotąd sprawiedliwie trzymają, czego dowodem dzieła Fildinga, Richardsona, a osobliwie szacowne wielce Gold-Szmitta, ktorego tytuł; Wikary z Wakildu. Mieści się w rodzaju tych dzieł uczciwych i Pamela; ale choć z wielu miar te księgi godne szacunku, mogą ich miejsce inne w pierwiastkowej Panien edukacyi zastąpić.

Po pobożnych i obyczajnych następuią uczciwe w prawdzie, ale niemające żadney użyteczności romanse; a takie były owe bohatyrskie w ow czas, kiedy krucyatami zaprzątione umysły w zapale